

EDITORIAL

Mapakyas ang programang “kontra-insurhensiya” ni Duterte

Daw guba nga plaka si Rodrigo Duterte sa iyang balik-balik nga pagdeklarang mapukan sa iyang rehimen ang Bagong Hukbong Bayan (BHB). Bag-ohay lang, nanghulga na usab siya nga adunay “dakung mahitabo” atubangan sa mga kapildihan sa nakapokus ug sus-tenidong mga operasyong militar ug saywar sa Armed Forces of the Phi-lippines (AFP) sa kabanikanhan.

Imbis nga mapukan, gitukmod na hinuon sa ginalunsad niining todo-gyera sa kumpas sa DSSP Ka-payapaan ug AFP-PNP Joint Cam-paign Kapanatagan ang minilyong katawhan sa dalan sa militante ug armadong pakigbisog.

Sa pangkinatibuk-an, walay yunit sa BHB ang napulbos sukad nga gitapos ni Duterte ang panag-hisgot pangkalinaw tali sa iyang rehimen ug sa National Democra-

tic Front of the Philippines. Ginai-lad lamang sa AFP ang ilang kau-galigon sa pagpanghinambog nga “nailugan” na niini og teritoryo ang BHB (nga matud ni Duterte, walay kaugalingong teritoryo ang BHB). Sayod kaayo ang AFP ug si Duterte sa malihukong kinaiya sa mga yunit gerilya sa BHB, ug nga mamahimo kining mobase asa man sa lapad nga kabanikanhan. Sa ti-buok nasud, padayon nga nang-

"Mapakyas....," sundi sa panid 2

14 ka armas, nakumpiska sa BHB-Isabela

KATORSE KA ARMAS ang na-kumpiska sa BHB-Isabela sa gi-lunsad niining armadong aksyon niadtong Hulyo 5 sa Barangay Sindun Bayabo, Ilagan City. Lima ka pistola ang nakumpiska sa operasyong disarm batok sa Task Force Kalikasan (TFK) sa Sityo Lagis sa maong barangay. Nakapailalum ang TFK sa pag-pangulo sa Provincial Environ-ment and Natural Resources Office ug aktibong ginahulhugan sa lokal nga mga pwersa sa pulis ug sundalo.

Nanguna sa pagpalayas ug demolisyon sa Sityo Lagis niadtong Hunyo ang TFK kauban ang AFP ug PNP. Mikabat sa 56 ka pamilyang kapin tulo ka dekada na nga nag-ugmad dinhi ang napalayas.

"14 ka armas....," sundi sa panid 3

limbasog ang BHB nga birahan ang mga yunit sa AFP nga walay hunong nga nangutingkay ug nagsabwag og kaguliyang sa mga baryo ug komunidad.

Walay duda, mapakyas ang "whole-of-nation approach" ni Duterte, usa ka programa nga kinopya sa "whole-of-government" ug "whole-of-society" sa "kontra-insurhensiyang" manwal sa iyang imperyalistang among Amerikano. Dili matago sa mga pasundayag nga "pakigtinabangay" sa militar sa mga ahensyang sibil ug ang pagpatigbabaw sa militarismo ug pasismo sa iyang rehimen.

Sa kabanikanhan, "whole-of-nation" ang tawag sa AFP sa pugos nga pagpasurrender sa mga sibilyan, pagsabwag og kahadlok sa ilang mga komunidad ug pagguba sa ilang panginabuhian. "Whole-of-nation" usab ang pagpamugos sa AFP sa mga lokal nga gubyrno nga ideklarang "persona non grata" ang BHB ug ang pagbawal sa

mga "maki-Walhong grupo" nga nakigbisog alang sa ilang mga katungod. Laraw sa maong mga maniobra nga ipailalum sa kontrol sa militar ang mga sibilyang institusyon, pukanon ang mga demokratikong organisasyon sa katawhan ug pulihan kini sa mga pormasyon nga magpatuman sa pasistang doktrina. Nahitabo ang kaylap nga paglapas sa mga katungod-tawo ug pagpailalum sa tibuok komunidad sa pagharing militar sa ngalan sa "whole-of-nation".

Mapakyas ang kampanyang "kontra-insurhensiya" ni Duterte tungod kay huyang ang iyang paghari. Puno ang iyang gubyrno sa hilabihan ka lalum ug bangis nga internal nga kontradiksyon bunga sa iyang kahakog sa pondo ug pagkahakog sa gahum. Nagkagrabe ang bangiyang sa han-ay sa magkaaway nga sindikatong burukrata ug kriminal sulod sa iyang gubyrno. Dayag nga nanagbangi ang iyang mga kaalyado alang sa mas dagkung

alokasyon sa pondo sa katawhan (pork barrel), kikkak sa mga kontrata sa gubyrno, burukratikong pabor ug parte sa kita sa mga sindikato sulod sa dunot nga mga ahensya sama sa Bureau of Corrections, Bureau of Customs ug Bureau of Internal Revenue. Naglumbaay usab ang iyang mga alipures sa suhol sa mga kriminal nga sindikato sa ismagling ug iligal nga droga. Usa ka dakung katawhan ang iyang "kampanya kontra-korapsyon" atubangan sa makadaghang higayon nga pagkabutyag sa dagkung kaso sa korapsyon sa iyang gubyrno.

Dili luwas bisan ang kampanya "kontra-insurhensiya" sa korap nga mga upisyal ni Duterte. Minilyon na ang ginasolo nga kikkak sa iyang mga heneral ug sa ilang mga kunksabo nga kontraktor gikan sa pagpalit sa ginamit na nga mga barko ug helikopter, lakip ang mga armas, bomba ug bala nga ginagamit sa mga operasyong militar. Ginakupitan sa mga heneral ang pondong pang-operasyon sa ilang mga sundalo. Ginabulsa nila ang mga sweldo sa ilang mga elemento, ilabina sa mga mag-uuma nga pugos nilang ginarekrut isip CAFGU. Ginapuga nila bisan ang pondo alang sa pugos nga pagpasurrender sa mga sibilyan ug pakitang-tawo nga mga proyekto ug katilingbanong serbisyo. Pinakakaylap ang maong korapsyon sa Mindanao, kung asa gitaho sa brigada ug batalyon ang pinakadakung ihap sa mga "misurrender" nga mga Pulang manggugubat.

Labaw pa niini, mapakyas ang kontra-rebolusyonaryong pakana sa rehimen tungod kay ginaatubang niini ang usa ka partido ug hukbong bayan nga adunay taas nga disiplina ug lalum nga nakaugat sa han-ay sa masa. Kini ang pinakalig-on ug pinakakonsolidadong pwersa nga nagabatok sa

"Mabibigo...", sundan sa pahina 3

Unod

Bolyum L Ihap 17 | Setyembre 7, 2019

Ang *Ang Bayan* ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang *Ang Bayan* og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.

 [instagram.com/prwcnewsroom](https://www.instagram.com/prwcnewsroom)
 [@prwc_info](https://twitter.com/prwc_info)
 cppinformationbureau@gmail.com

Editorial: Mapakyas ang programang "kontra-insurhensiya" ni Duterte	1
14 ka armas, nasakmit sa BHB-Isabela	1
FMO sa Agusan del Norte, pakyas	4
Interbensyon sa AFP sa mga eskwelahan, migrabe	5
Multi-trilyong badyet alang sa diktadurya	6
Korapsyon sa E-CLIP, mikaylap	7
Eskwelahan bakwit, giablihan	7
Konsultant sa NDFP, iligal nga giaresto	8
Welga sa Monde Nissin, milampus	8
Presyo sa humay, mihagba sa P7	8
Mga mag-uuma sa tabako, ginapig-ot	9
Mga kriminal, gibuhian ni Duterte	9
Sesesyong, gipakigbisugan sa West Papuan	10

Ang *Ang Bayan* ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

"Mapakyas...", gikan sa panid 2

iyang tiranya ug nanalipud sa interes sa katawhan. Natagamtam niini ang pagsalig ug suporta sa katawhan nga dili ginapaagi sa pagpamugos ug kabangis.

Taas ang kasinatian sa Partido Komunista ng Pilipinas ug Bagong Hukbong Bayan sa pagpakyas sa kontra-rebolusyonaryong operasyon sa reaksyunaryong mga rehimen. Wala lang niini nalabangan ang pasistang diktadurya ni Ferdinand Marcos sulod sa 14 ka tuig, napundar ug napakusog usab niini sa tibuok nasud ang hukbong bayan. Wala kini napukan sa brutal nga mga kampanyang pagpanumpo sa misunod nga mini nga mga demokratikong rehimen.

Subsub ang pagpursige sa BHB aron panalipdan ang katawhan gikan sa mga brutalidad sa gyera nga nag-unang nakapunting sa mga sibilyan. Kadungan niini, padayon ang ilang pagpursige aron bagohon ang mga mapanumpuonang kampanya sa rehimeng Duterte. Walay puas ang ilang suporta sa mga Pulang manggugubat ug mga kadre sa Partido.

Sa tibuok nasud, subsub ang mga paningkamot sa katawhan aron panalipdan ang ilang mga demokratikong organisasyon ug ang mga kadaugan nga deka-dekada na nilang gipakigbisugan. Padayon ang ilang paglunsad og mga agraryong pakigbisog ug pagpalambo sa ilang panginabuhian, kadungan sa pagtukod sa ilang mga organo sa pulitikanhong gahum. Sa mga lugar kung asa nagatunhay na ang maong mga organo ug ang gubyerno sa katawhan, ginadumalahan sa katawhan ang demokrasya sa ilang han-ay aron labaw pang palapdon ug palig-onon ang panaghiusa.

Sama sa panahon sa diktaduryang Marcos, seguridad ang pagkusog sa armadong rebolusyon ug pagkusog sa pagsukol sa katawhan batok sa tiranya. AB

"14 ka armas...", gikan sa panid 1

Kadungan niini, nakumpiska sa mga Pulang manggugubat ang usa ka M14, usa ka AK47 ug pito ka pistola gikan sa lima ka pulis sa dihang giharang sa BHB ang komboy sa PNP sa gimuntar nilang tsekpoynt sa kasikbit nga lugar. Nakumpiska usab sa BHB ang mga bala ug radyong pangkomunikasyon.

Samar. Lima ka sundalo sa 63rd IB ang napatay sa armadong aksyon sa BHB-Western Samar niadtong Setyembre 2 sa Sityo Rizal, Barangay Bulao, Basey.

Sa alas-2 sa hapon, subling nagkaengkentro ang lain pang yunit sa BHB tali sa usa ka kolum sa mga sundalo sa Sityo Guinpondoan, Barangay Cogon sa parehong lungsod.

Ginagukod kanhi sa mga sundalo ang mga Pulang manggugubat na naglunsad og operasyong haras batok sa 63rd IB.

Niadtong Agosto 30, duha ka sundalo usab ang napatay samtang upat ang nasamdan sa operasyong haras sa mga Pulang manggugubat sa Purok 1, Barangay Mabini, Basey. Isip balos, walay puas nga nang-istraping ang mga sundalo. Naigo nila ug nasamdan ang usa ka 14 anyos nga bata.

Ang 46th IB ang mipatay sa kapitan sa Barangay Beri niadtong Abril, pugos nga nagpasurender sa mga mag-uuma sa Calbiga ug Pinabacdao ug nagtortyr sa tulo ka mag-uuma sa Basey.

Masbate. Upat ka operasyong haras ang gilunsad sa BHB-Masbate niadtong Agosto 18 ug Agosto 19 batok sa PNP ug 2nd IB. Niadtong Agosto 18, giharas sa mga Pulang manggugubat ang detatsment sa mga pulis sa Barangay Bayombon, Masbate City. Sa misunod nga adlaw, usa ka sundalo ang napatay sa operasyong isnayp sa BHB sa detatsment sa 2nd IB sa Del Carmen, Uson. Sa parehong adlaw, gipabuthan usab sa BHB ang mga detatsment sa

PNP sa Guiwanon, Barangay Danao, San Jacinto ug sa San Rafael, San Pascual.

Negros Occidental. Giambus sa BHB-North Negros ang tropa sa 79th IB sa Sityo Moreno, Barangay Paitan, Escalante City niadtong Agosto 31. Tulo ka sundalo ang nasamdan. Walay puas nga nagpabuto ang mga sundalo, bisan sa lugar kung asa maigo nila ang ilang kaugalingong tropa. Gibanabanang 10 ang napatay sa AFP sa kaugalingon niining pwersa.

Sa takuban sa "peace and development," halos usa ka tuig na nga ginaokupa sa 79th IB ang Barangay Paitan ug ginahasol ang panginabuhian ug kinabuhi sa katawhan dinhi. Pugos nila nga ginapasurender ang mga sibilyan. Aduna usay nataho nga mga kaso sa ilegal nga pagpangaresto ug ekstrahudisyal nga pagpamatay. Ang kumpanyang operasyong kombant ug nagkadaghang presensya sa militar sa mga barangay sa Escalante ang nagtukmod sa mga residente nga mobakwit. AB

FMO sa Agusan del Norte, pakyas

Ginatabunan sa Armed Forces of the Philippines ang kamatuuran nga pakyas ang *focused military operation* (FMO) nga gilunsad niini sa Mt. Hilong-hilong sa North Eastern Mindanao niadtong milabayng bulan aron makapanghambog ug likayan ang kaulaw. Kini ang pamahayag ni Ka Sandara Sidlakan, tigpamaba sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-North Eastern Mindanao Region, niadtong Setyembre 4.

Makita ang Mt. Hilong-hilong sa utlanan sa tulo ka prubinsya—Agusan del Norte, Surigao del Sur ug Agusan del Sur. Langkob kini sa kabukiran sa Diwata, ug nagbaton og daghang klase sa mananap ug tanom.

Gilunsad ang nakapokus nga operasyon gikan Hulyo 20 hangtud Agosto 15 sa 402nd IBde gamit ang 29th IB ug 36th IB. Kauban usab dinhi ang mga elemento sa Philippine National Police sa Caraga ug CAFGU. Gigamit ang maong operasyon isip *test mission* sa 11th ug 12th Scout Ranger Company. Sa pangkinatibuk-an, nagpalihok ang AFP ug PNP og 1,000 tropa. Sama sa uban pang FMO, aduna kini suporta sa mga helikopter nga panggubat, arteliri ug *drone*.

Gilangkuban sa operasyon ang mga lungsod sa Sibagat sa Agusan del Sur, Carmen, Cantilan, Madrid ug San Miguel sa Surigao del Sur ug Remedios T. Romualdez sa Agusan del Norte. Nagpadala usab og mga tropa sa mga syudad sa Butuan ug Cabadbaran sa Agusan del Norte. Ang maong mga lugar, partikular ang lungsod sa Cantilan,

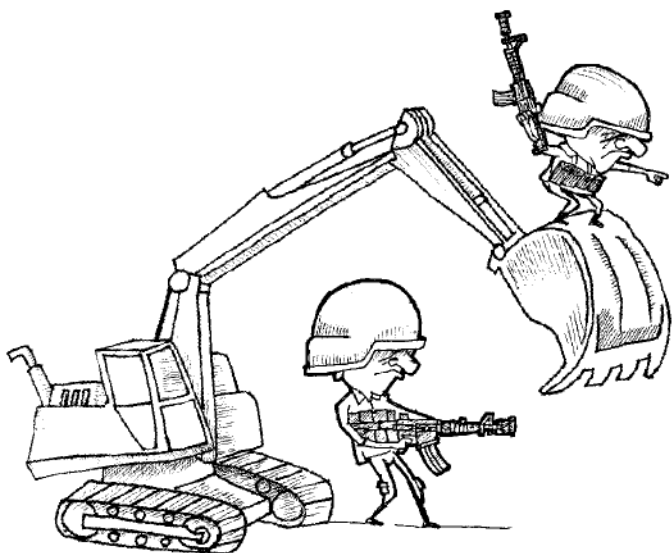
langkob sa magun-ubong operasyon sa mga mina. Usa sa maong mga kumpanya ang Marcventures Mining Development Corporation nga gitanyagan og permisong magmina sa kapin 4,799 ka ektaryang kalasangan. Gilangkuban sa maong mga operasyon ang sentral nga *watershed* nga krusyal sa irigasyon ug suplay sa mainom nga tubig sa rehiyon. Duha ka beses na nga gisuspende ang *permit* sa kumpanya tungod sa kadaut nga dala niini sa kinaiyahan.

Gipanghinambog sa AFP nga aduna silay nautingkay nga mga "kampo" sa BHB bisan og mga karaang taktikal nga base kini o di kaha mga umahan sa mga Lumad. Ang tinuod, adunay siyam ka engkwentro tali sa mga tropa sa AFP ug mga yunit sa BHB gikan Hulyo 25 hangtud Agosto 12. Nagresulta kini sa tulo ka kumpirmadong patay, lakip ang usa ka tinuyente sa 29th IB. Kadaghanan sa kaswalti sa ilang han-ay resulta sa operasyong demolisyon sa kabukiran sa Barangay Mahaba, Cabadbaran City niadtong Agosto 12. Usa ka Pulang manggugubat

ang napatay sa mga engkwentro.

Isip balos, gipahimungtan sa AFP ang mga sibilyang komunidad sa mga barangay sa Mahaba ug Puting Bato sa Cabadbaran City. Nagbuhi kini og 15 ka bomba sa kanyon sulod sa upat ka adlaw. Namomba usab gikan sa kahanginang ang mga helikopter nga AugustaWestland. Mga helikopter nga Huey usab ang ilang gipalupad alang sa pagkuha sa ilang mga samaron ug paghatod og suplay sa ilang mga tropa.

Ayha ug human sa operasyong militar, padayon ang militarisasyon sa AFP sa 15 ka barangay nga nakapalibot sa Mt. Hilong-hilong sa takuban sa mga operasyong "community organizing for peace and development" o COPD. Ilalum niini, ginautingkay sa mga sundalo ang mga barangay aron pugos nga magpasurrender sa mga sibilyan, mamig-ot ug manghadlok pinaagi sa subli-subli nga pagpatawag sa mga *barangay hall* kung asa kasagarang nakabase ang ilang mga tropa. Kasagaran silang nagabalay-balay aron pugson ang mga residente nga "mosurrender" ug makigsabot kanila. Sa Barangay San Antonio sa RTR, gipatay sa mga pwersa sa 29th IB ang mag-uumang si Roger Mandag niadtong Hulyo 30. Ayha niini, subli-subli siya nga gibaharan sa mga sundalo aron mosurrender. AB

Interbensyon sa AFP sa mga eskwelahan, migrabe

GIPAGRABE SA MGA tropa sa Armed Forces of the Philippines (AFP) ang interbensyon niini sa mga eskwelahan ug unibersidad sa tibuok nasud. Sigon kini sa kumpas sa National Task Force to End Local Communist Armed Conflict nga gitukod sa katumanan sa Executive Order No. 70. Nakagambalay kini sa kampanyang “kontra-insurhensya” nga “whole-of-nation approach” ug dakung bahin sa operasyong saywar (gitawag karon nga “operasyong pang-impormasyon”) sa AFP sa tibuok nasud.

Pinakalaraw niini nga dauton ang mga demokratikong organisasyon sa mga estudyante ug ipahamtang ang pasistang ideolohiya sa mga kampus. Pinaagi niini, ginatlunsad sa mga sundalo (nga unipormado ug armado) ang kunohay mga “youth forum,” “information drive,” “pagbansay,” “youth leadership summit” sulod sa mga kampus. Sulod sa maong mga aktibidad ang dayag nga pagpangdaut sa mga demokratikong organisasyon sama sa Anakbayan, League of Filipino Students ug bisan sa mga progresibong partido sama sa Kabataan Partylist ug Bayan Muna. Dinhi, malisyosong ginatawag sa AFP ang maong mga organisasyon isip “prente sa komunista” o “simpatizador sa BHB” aron himuong ilegal kini ug hatagag katarungan ang bangis nga pagpanumpo sa ilang mga myembro. Nagpatan-aw ang AFP og mga bidyo ug nagdalit og bayaran nga mga “biktima” ug pekeng surenderi.

Pipila sa tataw nga aktibidad ang mga asembleya sa kabatan-onan ug estudyante sa Mindanao. Pananglitan niini ang *youth leadership summit* sa Mt. Moriah Camp, Ma-

laybalay ug pagbisita sa Bukidnon National School of Home Industries. Susama nga mga asembleya usab ang gipahigayon sa 8th IB sa Bangcud National High School ug Bukidnon National High School. Subsub usab ang maong mga aktibidad sa AFP sa Bukidnon State University. Sa Agusan del Norte, gitapok sa AFP niadtong Agosto 31 ang 280 ka kabatan-onan gikan sa tulo ka barangay sa Remedios Trinidad Romualdez para sa usa ka porum kung asa gidaut sa militar ang mga progresibong organisasyon. Nakatakda usab nga maglunsad og “leadership development training” ang 402nd IBde sa lainlaing representante sa Sangguniang Kabataan sa Butuan. Gipatawag usab sa 3rd IB ang kapin 150 ka kabatan-onan gikan sa mga barangay sa Calinan, Davao City.

Nahitabo usab ang susamang mga panagtapok sa Luzon ug Visayas. Naglunsad og porum ang 303rd IBde sa University of St. La Salle Integrated School sa Bacolod niadtong Agosto 23. Pormal nga ginunsyo sa AFP ang planong “youth leadership summit” sa mga estudyante sa hayskul sa Negros isip ka-

bahin kuno sa ilang Community Support Program. Sa Northern Samar, mga tropa sa 803rd IBde ang nagsuroy sa mga eskwelahan sa ilang kampanyang “indoktrinasyon.” Usa dinhi ang diskusyon sa mga estudyante sa National Service Training Program sa University of Eastern Philippines niadtong Agosto 31. Hulyo pa lang, gatusan na ka kabatan-onan ang gitapok sa mga tropa sa AFP aron mosalmot sa ilang mga asembleya. Nagapakaylap usab og pagpangdaut ug bakak ang AFP pinaagi sa mga *career guidance seminar* sa mga estudyante sa *senior highschool*.

Nag-unang target sa maong mga operasyong saywar ang mga estudyante ug kabatan-onan sa mga prubinsya nga pokus sa mga operasyong kombat sa AFP. Ang maong paagi dugay na nga kabahin sa ilang mga operasyong militar, ilabina sa lagyong baryo.

Dugang sa mga operasyong saywar, nataho ang pagpaniktik ug sarbeylans sa mga elemento sa AFP ug PNP sa mga aktibistang estudyante sa Polytechnic University of the Philippines ug University of Sto. Tomas. Sa Samar, giinteroga sa PNP Regional Mobile Group ang mga myembro sa The Pillar, publikasyon sa mga estudyante sa University of Eastern Philippines. Sa UP Pampanga, nanginlabot usab ang mga tropa sa PNP sa kampus human gilunsad sa mga estudyante ang ilang kalihukan kadungan sa UP Day of Walkout and Action. Gi-reklamo usab sa Rise for Education Alliance sa University of San Carlos-Cebu ang pagpaniktik sa tropa sa PNP sa ilang mga aktibidad sulod sa eskwelahan. Gideklara usab sa 3rd ID nga magdeploy kini og tropa sa West Visayas State University ug pipila pa ka mga unibersidad sama sa UP Visayas kung asa aktibo kuno ang League of Filipino Students ug Anakbayan. **AB**

Multi-trilyong badyet alang sa diktadurya

Badyet alang sa kalinaw ug kalamboan—ingon niini gihulagway sa rehimeng US-Duterte ang sugyot nga P4.1 trilyong nasudnong badyet alang sa 2020. Apan layo kini sa kamatuoran. Ang multi-trilyong badyet sa reaksyunaryong gubyrerno nakagahin alang sa pagpangurakot, pagpondo sa anti-katawhang mga programa ug proyekto, ug pagpasubsub sa pasismo.

Ang sugyot nga P4.1 trilyong badyet alang sa 2020 mas taas og 12% kumpara sa P3.662 trilyong badyet karong 2019. Nakabase ang pagdaku sa badyet sa gubyrerno sa banabana nga 6.5 hangtud 7.5% pag-usbaw sa lokal nga produksyon o *gross domestic product* (GDP) sa 2020, usa ka target nga imposibleng makab-ot tungod sa pagsigpit sa lain-laing sektor sa ekonomiya, partikular sa agrikultura ug manupaktura. Sa pagkatinuod, sa ikaduhang kwarto sa 2019, misigpit ang GDP og 5.5%, pinakahinay sa nangaging 17 ka kwarto.

Nag-unang pagapondohan sa madawat nga buhis ang sugyot nga badyet. Gibanabana sa rehimeng Duterte nga modaku ngadto sa P3.54 trilyon ang kitaon gikan sa buhis, lakip ang makuha gikan sa pagpatuman sa balaod nga TRAIN, ug uban pang ginasingil sa estado. Mas daku kini og 12.3% sa banabana nga P3.15 trilyong kita sa gubyrerno karong 2019. Ingonman, kulangan kini og P677 bilyon ug aron mapun-an ang depisit kinahanglan sa rehimen nga subsub pa nga mangutang.

Sa kinatibuk-an, nakatakdang mangutang og P1.4 trilyon ang gubyrerno sa 2020. Sa katapusan sa 2019, mokabat na sa P7.853 trilyon ang kinatibuk-ang utang niini. Sa pagsugod sa 2020, modaku pa kini ngadto sa P8.767 trilyon. Nagpasabot kini sa pagtaas sa utang sa matag Pilipino gikan sa P72,518 sa 2019 tungong P79,780 sa 2020.

Pork barrel sa presidente ug sa iyang mga alipures

Puno sa anomalya ang sugyot nga badyet alang sa 2020. Sa P4.1 trilyon, P2.36 trilyon lamang ang nakagahin sa mga ahensya ug de-

partamento. Ang nabiling P1.73 trilyon nakagahin sa “Special Purpose Funds,” mga kantidad nga dugay nang gibansagan nga “presidential pork barrel” tungod kay ang presidente ang personal nga makasulti kung paunsa ug asa kini gigamit. Sa ingon, sa matag P10 nga pagagastuhon sa gubyrerno sa 2020, kapin P4 ang mailang personal nga pondo ni Duterte.

Dayag usab ang pagpwesto sa mga proyekto nga kasagarang tinubdan sa kikkab sa mga magbaba-laod. Kabahin niini ang P972.5 bilyong pondo alang sa engrandeng “Build, Build, Build,” mga proyektong pang-imprastruktura nga gibahin-bahin na sa iyang ginapaborang mga burukrata ug burgesya kumprador.

Kabahin usab niini ang nakagahin alang sa uban pang proyekto nga dugay nang ginahimong pangwartahan sa mga pulitiko, sama sa paglatag og kalsada ug kunuhay pag-ayo sa mga guba niini. Pananglitan niini ang target sa gubyrerno nga magpahimo og bag-ong kalsada nga adunay 338.3 kilometro, nga gikan Maynila hangtud Naga City ang gilay-on. Usa pa sa kadudahang proyekto ang P16.9-bilyong pondo alang sa “preventive maintenance” o pagseguro nga dili maguba ang 955 kilometrong kalsada (nga gikan Baguio City hangtud Hong Kong ang gilay-on kung itandi.) Ang maong “preventive maintenance” pamaagi lamang sa mga korap nga upisyal nga gubaon ang maayo pa nga kalsada aron subling ilatag ug makwaan sa pondo alang sa korapsyon.

Usa pa ginapangwartahan ang pondo alang sa proyektong pang-irigasyon. Mikabat sa P36.3 bilyon ang pondo alang sa mga nasudnon ug komunal nga proyektong irigasyon,

samtang P2.2 bilyon usab ang alang sa gagmay nga proyektong irigasyon. Daghan sa maong mga proyektong ang wala gitukod ug ginabulsa lang sa mga kongresista ug lokal nga upisyal. Aduna usay dakung pondo alang sa pagpatukod og nasudnong sistemang pang-irigasyon, bisan og ang pipila niini dugay na nga ginasupak sa katawhan. Pananglitan niini ang P919-milyong Jalaur River Multipurpose Project Stage II, ang P890-milyong Balog-balog Multipurpose Project sa Isabela, ang P800-milyong Lower Agno River Irrigation System Extension Project sa Pangasinan, ug ang P500-milyong Malitubog-Maridagao Irrigation Project Phase II sa North Cotabato.

Kabahin usab sa 2020 nga badyet ang pagpadayon sa pagpatukod sa Chico River Pump Irrigation Project, nga hugot nga gibatukan sa mga katutubo didto. Dakung bahin sa pondo ang pagautangon sa China.

Pondo alang sa pasismo

Gawas sa pagpangurakot, gipadaku usab sa rehimeng Duterte ang badyet alang sa pagpasubsub sa pasismo niini.

Labaw pang midaku ang pondo sa Philippine National Police gikan sa P173.5 bilyon karong 2019 padulong

P 4.1 TRILLION

sa P184.9 bilyon sa 2020. Lakip sa maong pondo ang P3 bilyon alang sa pagrekrut sa 10,000 ka bag-ong pulis ug P14.4 bilyon aron magdugang ug 26,685 upisyal nga pulis.

Aduna usay dugang nga P546 milyon alang sa pagpatuman sa gi-kaintapang “gyera kontra-droga,” ug P1.4 bilyon alang sa ubang mga ahensya sama sa Department of Health ug Department of Interior and Local Government, alang sa kinatibuk-ang P1.9 bilyon alang sa Oplan Tokhang.

Nakatakda usab nga modaku ang pondo alang sa Department of National Defense, gikan P183.9 bilyon karong 2019 ngadto sa P189 bilyon sa 2020. Aduna usay P25 bilyon alang sa ikaduhang serye sa pagpalit sa mga himan-militar ilalum sa Revised AFP Modernization Plan. Lakip sa nakatakdang paliton

sa AFP ang dugang nga mga segunda-manong barko, sistemang radar pangpaniktik, pang-atakeng mga helikopter ug eroplano ug daghan pang himan alang sa programang “kontra-insurhensiya.”

Adunay lain pang P522 milyon alang sa “National Task Force to End Local Communist Armed Conflict,” nga nakagahin sa lain-laing ahensya. Laraw sa maong pondo nga pagra-behon pa ang pagpanumpo ug intimidasyon sa mga sibilyang komunidad, gamit ang “whole-of-nation approach” sa mga sundalo ug pulis.

Adunay usay mga proyekto nga nagtinguhang palapdon ang katakus nga maniktik sa reaksyunaryong gubyrno. Lakip dinhi ang P20 milyon alang sa Project D.I.M.E. (Digital Imaging for Monitoring and Evaluation) na nakagahin sa pagpalit og mga *drone*, *light detection*

and ranging (LIDAR), ug uban pang himan nga para kuno sa pagmonitor sa mga proyektong ginatukod sa kabanikanhan apan alang diay sa pagpasubsub sa pagsubaybay ug pagpaniktik sa mga suok nga lugar.

Gawas sa maong mga proyekto, midaku usab ang pondo alang sa *confidential and intelligence funds*, partikular sa Office of the President (OP). Sa 2020, adunay P4.5 bilyon alang sa *confidential and intelligence funds* ilalum sa OP. Sa kinatibuk-an, adunay P8.28 bilyon nga pondo alang sa *confidential and intelligence expenses* sa lain-laing mga ahensya. Dinhi naggikan ang pondo alang sa lain-laing “black operation” sa gubyrno, sama sa pagmantine sa mga “death squad,” ug paglunsad og lain-lain pang linuog nga pag-atake sa katawhan. AB

Korapsyon sa E-CLIP, mikaylap

SA NORTH EASTERN Mindanao Region (NEMR), gitaho ni Maria Malaya nga mokabat sa P60,000 ang gakabulsa sa matag upisyal sa AFP sa ilang mga pasundayag sa pekeng pagpasurender. Sa taho sa pipila ka mga barangay ug komunidad sa rehiyon, gisaaran og P65,000 matag usa sa mga “misurender.”

Ang tinuod, walay nadawat ni piso ang mayorya kanila. Pinakadaku na ang P5,000 nga nadawat sa pipila. Aduna pay mga kaso nga ginagamit ang P5,000 isip paunang bayad sa pautang nga motorsiklo. Sa kadugayan, ginaobliga ang mga “misurender” nga bayaran ang balanseng P65,000. Doble-doble ang kikkab sa mga upisyal sa AFP dinhi, gawas sa nakurakot gikan sa badyet sa E-CLIP, nagsilbi usab sila nga mga ahente sa mga kumpanya sa motorsiklo. Gipugos nga magbansay para mahimong elemento sa CAFGU ang ubang misurender sa saad nga hatagan sila og dakung sweldo. Apan ang tinuod, wala silay nadawat nga pondo ug ginaswelduhan lamang sila og pipila ka kilong bugas ug pipila ka pirasong nodols ug lata sa sardinas.

Sa datos nga nakuha sa NDF-NEMR, dili moubos sa P5.8 milyon

ang nabulsa sa mga upisyal sa AFP sa E-CLIP sa rehiyon. Mokabat usab sa P480 milyon ang ilang nakurakot sa 8,000 ka “misurender nga myembro sa BHB” sa tibuok Mindanao.

Tin-aw sa katawhan sa rehiyon nga walay laing gibunga ang E-CLIP kundili labaw pang pagpagrabe sa kalisud sa katawhan. Ginagamit lamang kini nga pangwartahan sa mga korap nga upisyal sa AFP. Dugay na nga gipanghimakak sa BHB sa rehiyon ang pagpakaylap sa pekeng pagpasurender sa berdegong AFP sa mga sibilyan. Pasubli-subli usab niini nga ginagamit ug ginataho nga “misurender” ang ilang mga *asset* sa barangay, mga kanding myembro sa BHB nga dugay nang nipahulay o kaha mga sibilyan nga napugos nga misurender sa kahadlok nga kasuhan o patyon sa militar. AB

Eskwelahang Bakwit, giablihan sa Quezon City ug Davao

GIABLIHAN NIADTONG SETYEMBRE 2 sa University of the Philippines-Diliman sa Quezon City ang Bakwit School (Eskwelahang Bakwit) alang sa kasamtangang tuig. Anaa sa 50 ka estudyanteng Lumad, lakip ang ilang mga magtutudlo ug lider ang misalmot sa aktibidad.

Samtang 155 ka estudyante ang misalmot sa pag-abli sa Bakwit School sa UCCP Haran sa Davao City. Matud sa administrasyon sa Salugpongan, nakahukom sila nga ablihan ang mga Bakwit School tungod kay wala gibawi sa DepEd ang gipahamtang nga suspensyon sa ilang mga eskwelahan.

Kadungan niini, nagpiket ang mga lider sa mga komunidad sa Lumad ug estudyante gikan sa Save Our Schools Network atubangan sa House of Representatives samtang gipahigayon ang pagdungog sa badyet alang sa Department of Education niadtong Setyembre 3. AB

Konsultant sa NDFP, ilegal nga giaresto

ILIGAL NGA GIARESTO niadtong Agosto 23 sa giusa nga mga elemento sa Philippine National Police ug Armed Forces of the Philippines si Esterlita Suaybaguio, 60, sa Cubao, Quezon City. Si Suaybaguio usa ka konsultant sa National Democratic Front of the Philippines (NDFP) sa pakighisgot pangkalinaw niini sa GRP. Giaresto siya base sa gitatum nga ebidensyang pusil ug eksplusibo, sama sa kaso sa uban pang konsultant sa NDFP. Gipasakaan usab siya og ginamagamang mga kasong pagpatay ug pakyas nga pagpatay.

Giduso sa Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) ang hinanaling pagpabuhi kang Suaybaguio tungod kay protektado siya sa Joint Agreement on Safety and Immunity Guarantees (JASIG) nga pirmado sa guberno sa Pilipinas ug sa NDFP. Anaa sa Document of Identification ni Suaybaguio ang iyang katungdanan isip konsultant alang sa mga isyu sa Mindanao.

Gikundena ni Fidel Agcaoili nga nangulong negosyador sa NDFP ang pag-aresto. Matud niya, laing babag nausab kini sa posibilidad nga mada-yon ang negosasyon. Duso sa PKP ug NDFP nga ibasura ang tanang gamagamang kasong gisang-at batok kang Suaybaguio, ingonman sa uban pang detenidong konsultant ug istap sa NDFP.

Samtang walay hunong ang ka-daut sa mga armadong pwersa sa re-himeng Duterte ug sa kakunsabo niining mga agalong yutaan sa kabani-kanhan. Padayon nga ginaokupa sa

mga sundalo sa 2nd IB ang 23 ka ba-rangay sa mga lungsod sa Cawayan ug San Fernando, Masbate sukad pa Mayo 23. Niining unang semana sa Setyembre, gitaho sa BHB-Masbate nga gisulod na usab sa mga pasista ang upat ka barangay sa Uson. Sa maong mga baryo, kaylap ang mga paglapas sa 2nd IB sa katungod-tawo. Gipangulohan ni Lt. Col. Fabon ang maong berdugong batalyon.

Sa Bulacan, padayon nga ginapigot sa Royal Mollucan Realty Holdings Inc. ang mga mag-uuma sa Sityo Compra, Barangay San Mateo sa Norzagaray. Ginailog sa maong kumpanya ang 75.5 ektarya nga umahan nga dekada 1960 pa ginaugmad sa mga mag-uuma. Niadtong Setyembre 2, giguba ug pugos nga gisulod sa mga maton ang balay sa myembro sa Samahang Magbubukid sa San Mateo. Gipangputol niini ang mga linya sa kuryente sa lugar, gikawat ang mga gialimahang kanding ug gipangguba ang mga pananam.

Presyo sa humay, mihagba sa P7

MIHAGBA NGADTO SA P7/kilo ang presyo sa lokal nga humay niadtong Agosto gikan sa P22-24/kilo niadtong miaging tuig. Nahitabo kini human gibaha ang merkado sa relatibong mas baratong bugas gikan sa gawas sa nasud. Tungod niini, mihagba sa 1.27% ang produksyong agrikultural sa ikaduhang kwarto sa tuig, pinakaubos sa milabayng tulo ka tuig. Sayod ang tanan, ilabina ang mga mag-uuma, nga bunga kini sa balaod sa liberalisasyon sa pag-import sa bugas nga gipirmahan ni Rodrigo Duterte niadtong miaging tuig.

Sukad pa kanhi, gikaminusan na sa mga mag-uuma ang gigahing subsidyo nga P10 bilyon alang sa malugi sa ilang sektor. Matud sa Bantay Bigas, dili kini sarang sa 2.7 milyong mag-uuma nga maapektuhan ilabina nga 10% lamang niini ang direktang mapaingon sa mga mag-uuma sa dagway pa sa pautang. Kanhi nang nalubong sa utang ang mga mag-uuma bunga sa taas nga gasto sa produksyon, ingonman sa abang sa yuta. Imbis nga gamiton para makasugakod ang gagmayng mag-uuma, pagagastuhon ang katunga sa maong subsidyo (P5 bilyon) sa pagpalit og makinarya sa uma.

Kadungan niini, hinay-hinay na usab nga namatay ang lokal nga industriya sa galingan sa bugas. Matud sa Philippine Confederation of Grains Association, mokabat na sa 4,000 ka galingan (40% sa pangkinatibukang ihap sa galingan sa nasud) ang nagsirado bunga sa pagkalugi atubangan sa pagdagsa sa mas baratong bugas gikan sa ubang nasud. Sa usa ka diskusyon sa Kongreso niadtong Agosto 28, nanawagan ang Makabayan Bloc, duyog sa mga mag-uuma ug opereytor sa galingan, nga ibasura na ang balaod sa liberalisasyon nga nagapatay sa produksyon sa bugas. AB

Welga sa Monde Nissin, milampus

MILAMPUS ANG IKADUHANG welga sa mga mamumuo sa Monde Nissin niadtong Agosto 27 human sa panagsabot sa Monde Nissin Labor Association-LIGA (MNLA-LIGA) ug maneydsment kalabot sa isyu sa pagtangtang sa 176 ka mamumuo. Lakip sa nahiusahan ang pagbayad sa maneydsment og dili moubos sa P100,000 nga *separation pay* sa matag gisisanteng kontraktwal nga mamumuo.

Una nang nagwelga ang MNLA niadtong Agosto 6 kung asa miuyon ang maneydsment nga himuong regular ang mga kontraktwal. Apan imbis nga mosunod sa kasabutan, tuso niining gisisante ang maong mga mamumuo.

Matud sa MNLA, ang pagdawat sa mga gisisante og *separation pay* wala nagpasabot nga ihunong na nila ang ilang pagsukol alang sa regu-

larisasyon.

Sa Adlaw sa mga Bayani niadtong Agosto 16, kauban ang mga mamumuo sa Monde Nissin sa kailihukan batok sa ubos nga suhulan, kontraktwalisasyon ug kabangis.

Misalmot usab sa protesta ang mga mamumuo gikan sa NutriAsia ug Peerless Products Manufacturing Corporation. AB

Mga mag-uuma sa tabako, ginapig-ot

Gikundena sa Solidarity of Peasants Against Exploitation (Stop Exploitation) ang pagbansag kanila ni Lt. Col. Charles Castillo sa 81st IB isip li-gal nga prente sa PKP-BHB. Gihimo kini ni Castillo human ang dayalogo sa grupo sa mga mag-uuma ug sa militar sa upisina ni Gov. Ryan Singson sa ka-pitolyo sa Ilocos Sur niadtong Agosto 8.

Gipakigbisugan sa Stop Exploita-tion ang direktang pag-apud-apud kanila sa 15% nga *excise tax* sa taba-ko nga gibalaod niadtong pang 1992 (RA 7171) ug 1996 (RA 8240). Naka-gahin kuno kini aron ipausbaw ang katakus sa produksyon ug ekonomika-hong kahimtang sa mga mag-uuma. Sa 2016 lang, nagkantidad ang maong pondo og P15.8 bilyon (15% sa P105.4 bilyon). Apan matud sa grupo, mumho lang ang miabot sa ila. Sukad nga gibalaod kini, aduna lay pipila ka nakadawat og P15,000 o usa ka sakong abono.

Duso sa mga mag-uuma ang subsidyo ug insentibo sa produksyon ug mga programang kongkreto nga nagatubag sa taas nga galastuhon sa produksyon ug ubos nga kita. Dugang dinhi ang suporta alang sa pag-tanum og humay nga kasagarang panginabuhian sa mga mag-uuma human ang pag-ani sa tabako.

Matud usab sa panukiduki sa National Democratic Front-Ilocos, ang pondo niadtong 2016 kaya nang makatukod og sistema sa irigasyon sa kapin 26,800 ektarya sa rehiyon sa Ilocos, ug makaapud-apud na usab og mga traktora ug uban pang himang pang-uma. Paigo na ang 38% niini aron hatagag subsidyo ang usa ka tibuok ani ug makabaton og tag-usa ka ektaryang yuta nga maugmad ang 37,000 ka mag-uuma. Aduna pay mabilin nga mamahimong igahin sa panglawas ug edukasyon sa mga pamilya sa mag-uuma.

Ingonman, mikabat sa 85% gikan sa pondo ang nabutang lang sa mga imprastrukturang dili direktang napahimuslan sa mga mag-uuma ug dugay na nga ginahimong pangwartahan sa lokal nga mga pulitiko ug *warlord* sa rehiyon. Niadtong 2001, nabutyag ang pagkurakot sa P224

milyon sa dinastiyang Singson sa Ilocos Sur. Aduna usay tulubagon si Sen. Imee Marcos sa pagkawaw niya sa P213 milyon gikan sa pondo sa dihang gobernador pa siya sa Ilocos Norte niadtong 2011 ug 2013.

Nakigtunga usab sa pagbulsa sa buhis ang mga sindikato nga nakalingkod sa Malacañang. Niadtong 2001, usa sa gikaso kang kanhing presidente ug "hueteng lord" nga si Joseph Estrada mao ang pagpangayo kang kanhing Gov. Luis Singson og P130 milyon gikan sa pondo. Sa ngalan sa "proteksyon sa panglawas sa publiko," gipatas-an usab ni Rodrigo Duterte niadtong Hulyo 25 ang gipahamtang nga *excise tax* sa tabako. Niadtong Enero, mikabat sa P20.5 bilyon nga buhis gikan sa tabako ang misulod sa pondo sa katawhan.

Bisan ang nahaubos nga mga upisyal sa reaksyunaryong guberno adunay nagkadaiyang bahin sa pagpangurakot. Gikan 2016-2018, wala pa gihapoy report ang dili moubos sa upat ka lokal nga panggamhanan sa rehiyon sa Ilocos kung asa napadulong ang tig-P1 bilyon nga pondo. Kapin P41 bilyon nga buhis ang nadawat sa guberno sa maong panahon.

Lambigit niini, gipangayo usab sa Stop Exploitation ang pagsaka sa presyo sa tabako ngadto sa P128 kada kilo nga walay klasipikasyon. Sukwahi kini sa nagatunhay nga grabe ka baratong pagpalit gikan P28-P82 ug maro nga paggrado sa mga negosyante ug dagkung kumpanya sa naaning Virginia, Burley ug Native nga klase sa tabako. Kakunsabo sa ingon niining pagpahimulos ang National Tobacco Administration. **AB**

Mga kriminal, gibuhian sa rehimeng Duterte

KAPIN 1,700 KA kriminal, nga napahamtangang sad-an sa linuog nga mga krimen, ang gibuhian sa rehimeng Duterte ilalum sa Good Conduct Time Allowance (GCTA).

Nahisukip sa balaod sa GCTA nga mamahimong makabuhi nga mas sayo ang mga bilanggo, "bisan kadtong gipahamtangan sa tibuok-kinabuhi nga pagkapreso," kung magpakita kini og maayong kinaiya.

Nabutyag ang maong iskema sa dihang mibutho ang kasuko sa katawhan, ilabina sa mga par-yente sa biktima, sa balita nga pagabuhian si Antonio Sanchez, kanhing meyor sa Calauan, Laguna. Gihukmang sad-an si Sanchez sa pagpanglugos ug pagpatay kang Eileen Sarmenta ug higala niyang si Alan Gomez ug pagpatay sa mag-amahang Nelson og Rickson Peñalosa.

Labaw pang gikasuko sa katawhan ang direktang pag-endorso sa alipures ni Duterte nga si Sal Panelo sa pagbuhi kang Sanchez sa Bureau of Pardons and Parole. Lakip si Panelo sa mga abugado sa pamilyang Sanchez sa iyang kasong pagpanglugos ug pagpatay.

Aron isalba ang iyang rehi-men, gitangtang ni Duterte ang komisyoner sa Bureau of Corrections (BuCor) nga si Nicanor Faeldon. Una na nga napalagpot si Faeldon sa Bureau of Customs tungod sa ismagling sa shabu.

Mayorya sa gibuhian ilalum sa rehimeng Duterte mga mang-lugasay ug mamamatay-tawo. Gawas kang Sanchez, gibuhian usab niini ang upat sa pito nga nalambigit sa pagpanglugos ug pagpatay sa managsuong Chiong sa Cebu niadtong 1997.

Nahimong balaod ang GCTA ilalum sa rehimeng Benigno Aquino III niadtong 2013. **AB**

Pakigbisog sa mga West Papuan alang sa nasudnong paglingkawas

Liboan ka katawhan sa West Papua ang padayong nga naglunsad og demonstrasyon sukad pa Agosto 17. Unang gikasa sa mga Papuan ang mga rali kadungan sa nasudnong dlaw sa kagawasan sa Indonesia aron manawagan sa nasudnong paglingkawas ug sesesyon (pagbulag sa Indonesia isip nasud).

Imbis nga tubagon ang ilang panawagan, nagdeploy ang gubyrno sa Indonesia og dugang nga 1,200 ka sundalo ug pulis sa prubinsya aron bangis nga sumpuon ang mga kalihukan. Niadtong Setyembre 3, dili moubos sa duha ka estudyanteng Papuan ang namatay sa pagpangatake sa mga paramilitar sa ilang eskwelahan. Unom usab ang namatay, lakip ang usa ka bata, samtang kapin dosena ang nasamdan sa dihang gipaulanan og bala ug tirgas sa mga tropang Indonesian ang mga raliyista sa Deiya niadtong Agosto 28. Ang bag-ong hapak sa maong mga pagpangatake kabahin sa nagpadayon nga kampanya sa henosidyo sa estadong Indonesian batok sa mga Papuan.

Kasaysayan sa langyawng interbensyon

Ang West Papua (kanhing Netherlands New Guinea) ang langkob kanhi sa Dutch East Indies (Indonesia sa kasamtangan) nga gikolonya sa The Netherlands sukad 1880. Sa dihang giila sa Dutch ang independensya sa Indonesia niadtong 1949, wala niini gibuhian ang West Papua aron seguruhon ang ekonomikanhong interes niini sa rehiyon.

Apan niadtong dekada 1960, gipakana sa kanhing pangulo sa US nga si John F. Kennedy ang pagpailalum sa West Papua sa kontrol sa Indonesia isip pabor sa nagharing hut-ong dinhi. Niadtong 1969, gilunsad ang mini nga reperendum kung asa gipapili ang mga Papuans kung gusto nilang mapailalum sa republika sa Indonesia. Mipili ang mga sundalong Indonesian og

1,025 ka Papuan nga gipasalmot sa reperendum ug pugos nga gipaboto alang sa integrasyon.

Giseguro sa integrasyon ang gawasnong pagsulod ug pagpangawkaw sa mga lokal ug multinasyunal nga kumpanyang mina ug plantasyon sa mga rekurso sa West Papua. Lakip niini ang Freeport sa US ug Rio Tinto sa Australia, mga kumpanyang notoryus sa pagguba sa kinaiyahan. Nanguna usab ang mga kumpanyang Japanese sa pagupaw sa mga kalasangan sa isla, ingonman sa paghuthot sa natural gas (kauban ang US). Samtang gikawkaw sa dagkung kumprador ug kapitalistang Indonesian ang lapad nga yuta sa mga Papuan nga gilapagan sa mga plantasyon.

Deka-dekada na nga pagsukol

Sukad sa sinugdanan, tin-aw na ang laraw sa mga West Papuan alang sa kaugalingong-paghukom ug nasudnong paglingkawas. Niadtong 1965, natukod ang Free Papua Movement, ang armadong grupo sa New Guinea Raad, ang gubyrno sa katawhan sa West Papua nga gitukod niadtong 1961. Niadtong 2015,

giila sa Melanesian Spearhead Group, usa ka organisasyon sa mga nasud nga makita sa subrehiyon sa Oceania, ang koalisyon sa mga grupong Papuan nga naghiusa ilalum sa United Liberation Movement of West Papua.

Aron sumpuon ang pagsukol sa mga Papuan, padayon nga ginapailalum ang prubinsya sa dili deklaradong balaod militar. Kini ang pinakamilitarisadong prubinsya sa nasud ug kasamtangang ginapakatan sa kapin 45,000 pwersang pangseguridad sa Indonesia. Lakip sa gibubo dinhi ang Konstrand Commandos nga gibansay, giarmasan ug ginapondohan sa US ug Australia.

Nagresulta ang grabeng militarisasyon og henosidyo ug malukpanong pagpalayas sa mga Papuan. Sukad 1969, kapin 100,000 ka Papuan na ang gipatay samtang napuluan ka libo usab ang nahimong biktima sa uban pang mga paglapas sa katungod-tawo.

Atubangan sa nagkagrabeng interbensyon sa mga langyaw sa ilang anestral nga kayutaan ug pagsumpo sa mga katungod, padayon nga ginaaslang sa West Papua National Liberation Army ang gerilyang pakiggubat sa mga Papuan alang sa nasudnong pagpalingkawas. AB

